चतुर्थो वर्गः

8. भक्तिः का? सोदाहरणमस्या विस्तरेण विवेचनं विधीयताम् ।

9. टिप्पणी लिख्यताम् -

(अ) व्यक्तिविवेकः।

(ब) अलङ्कारसर्वस्वम् ।

A (Printed Pages 4)

Roll No.____________

AS-2148

एम. ए. (चतुर्थ सेमेस्टर) परीक्षा, 2015

संस्कृत

वर्ग-ख साहित्य

प्रथमप्रश्नपत्रम्

(काव्यालङ्कारशास्त्रम्)

समय : घटात्रयम् पूर्णांङ्क : 100

निर्देश : प्रथमः प्रश्नोऽनिवार्यः अस्ति । प्रतिवर्गञ्च एकैकः प्रश्नः समाधेयः। सर्वेषां प्रश्नानाम्: अङ्काः समानाः सन्ति।

1. अधोलिखितानां लघूत्तराणि देयानि - 4×5=20

(क) भक्त्या विभर्त्ति नैकत्वं रूपभेदादयं ध्वनिः।

(ख) शब्दो नैव स्खलद्गतिः।

(ग) तत्रहेत्वादयः सन्ति न विभावादयो यतः।

(घ) विना कश्चिदन्यस्य सदसत्त्वाभावों विनाक्तिः।

(ङ) निरपेक्षयोर्वाक्यार्थयोर्हि बिम्बप्रतिबिम्बभावो दृष्टान्तः।

प्रथमो वर्ग :

2. अधोलिखितयोर्लोचनटीकानुसारिणी व्याख्या विधीयताम् -20

(य) व्यङ्ग्यस्य प्रभिमात्र वाच्यार्थानुगमेऽपि वा।
न ध्वनिर्यत्र वा तस्य प्राधान्यं न प्रतीयते।।

(र) वाचकत्वाश्रयेणैव गुणवृत्तिर्ण्यवास्थिता।
व्यञ्जकत्वैकमूलस्य ध्वनेःस्याल्लक्षणंकथम् ।।

3. लोचनटीकानुसारिणी विशादा व्याख्या विधेया - 20

(च) परार्थे यः पीडामनुभवति भङ्गेऽपि मधुरो
यदीपः सर्वेषामिह खलु विकाराऽप्यभिमतः।
न सम्प्राप्तो वृद्धिं यदि स भृशमक्षेत्रपतितः
किमिक्षोर्दोषोऽसौ न प्रनरगुणायाः मरूभ्रवः।।

(घ) तत्र हि चारूत्वातिशय विशिष्टार्थ प्रकाशनलक्षण प्रयोजने कर्त्तव्ये यदि शब्दस्यामुख्यता तदा तस्य प्रयोगे द्रष्टतैव स्यात् ।

द्वितीयो वर्गः

4. अधोलिखितयोवर्याख्या विधीयताम् - 20

(प) कार्यत्व प्रसतोऽपीष्टं हेतुत्व तु विरूध्यते।
सर्वसामर्थ्यविगमाद् गगनेन्दीवरादिवत् ।।

(फ) गोत्वारोपेण वद्लीके तत्साम्यमनुमीपते।
को ह्यतास्मिन्नतत्तुल्ये तत्त्वं व्यपदिशेद् बुधः।।

5. अधोलिखितयोर्विशदा व्याख्या करणीया- 20

(ट) यस्तु मेघदूतादौ काव्यविशेशव्यपदेशः सोऽभिधेयार्थ-
विशेषसमारोपकृतो न मुख्यः।

(ठ) व्यञ्जकत्वैकमूलत्वमसिद्धञ्च ध्वनेर्यतः।
गमकत्वाश्रयापीष्टा ग्रणवृत्तिस्तदाश्रयः।।

तृतीयो वर्ग :

6. सोदाहरणं व्याख्यायताम् - 20

(ल) प्रस्तुताात्रस्तुतानां तु दीपकम् ।

(व) भेदप्राद्यान्ये उपमानाद्रपमेपस्याधिक्ये विपर्यये वा व्यतिरेकः।

7. अधोलिखितयोर्व्याख्याऽलङ्कारनिर्देशप्ररस्सरं विधोयताम् - 20

(श) शुद्धान्दुर्लभमिदं ग्प्राश्रमवासिनो यदि जनस्य।
दूरीकृताः खलु मृणैरूद्यानलता वनलताभिः।।

(ह) निरर्थकं जन्म गतं नलिन्या
यया न दृष्टं तुहिनांशुबिम्बम् ।
उत्पत्तिरिन्दोरपि निष्फलैव
न येन दृष्टा नलिनी प्रबुद्धा।।